

SÚLYOS HIÁNYOSSÁGAI VANNAK A NEMZETI ALAPTANTERVNEK

L. SIMON LÁSZLÓ | Amint nyilvánosságra került a NAT, már másnap vélemények jelentek meg a „független” médiában. Pedig bő háromszáz oldalas a dokumentum. Interjúalanyunk végigolvasta s azt mondja, nagy munkát fektettek bele és vitaanyagnak megfelelő, de igen komoly hiányosságai vannak a tervezetnek.

L. SIMON LÁSZLÓ. A NEMZETI ALAPTANTERV JELENLEGI TERVEZETE SZÁMOS PONTON HIÁNYÉRZETET KELT BENNEM

■ *Több apropója is van annak, hogy L. Simon László író, költőt, országgyűlési képviselőt kérdezte a Figyelő a Nemzeti alaptantervről. Ezek közül a legkevésbé elhanyagolható, hogy négygyermekes apaként napi rálátása van a közoktatásra. – Onnan indultunk, hogy vajon erre a NAT-ra várt-e a kormánypárt.*

– Lehet, hogy megköveznek érte, de az a véleményem, hogy aki nemzetárulást lát ebben a dokumentumban, az nem olvasta el. Alaposan áttanulmányoztam, bár nyilván az alapvetésekre és a társadalomtudományi területekre fókuszáltam. Értékrendi vita ezek kapcsán tud kialakulni, nem a matematikatanítás mi-

att. Értékes, vitára ösztönző, ugyanakkor kiegészítendő dokumentum született. Az olvasás során az érdekelt, mit üzen az egyén és a társadalom viszonyáról, az identitásról, valamint a szabadságjogokhoz való viszonyunkról. Számomra elsősorban az érdekes, hogy mit mond a történelem- és irodalomtanításról, az er- ➤

kölcsről, a művészeti oktatásról. Nyilván nehéz olyat írni a testnevelésről, amellyel az ember ne értene egyet, és könnyű írni olyat az irodalomról, amellyel vitába szállhatunk. Bár a NAT viszonylag kevés konkrétumba megy bele, nem ír arról, kiket kell tanítani, nem jelenik meg az a közéletet ma feszítő probléma, hogy kik a jó kortárs írók és kik a rosszak. Ez nem is baj. Az általános célok, még a történelemoktatásban is, alapvetően elfogadhatók. De ez nem jelenti azt, hogy ne lennének kifogásaim. Azt nem tudom, hogy erre a NAT-ra vártunk-e, de az biztos, hogy a kimunkált szöveggel egy jó vitaalap.

– *A „független” sajtóban azt üdvözlétek, hogy nem politizál a NAT, kevésbé jelenik meg a nemzeti és keresztény nézőpont, nézzük innen.*

– A nemzeti identitás fontosságáról számtalanszor és pozitívan írnak a szerzők, bár jó volna néhány fogalmat egyértelműen tisztázni: például mit is értünk nemzeti identitás alatt. Vagy mit értünk az alatt, hogy meg kell élni az európai identitást. Vajon létezik-e olyan egységes európai azonosságtudat, amelyet konszenzus övez? Az európai identitás az unió polgárainak az identitása? Vagy egy történelmi-földrajzi értelemben vett Európáé? Ennek hol vannak a határai? Ahol a nyugati kereszténységé? Az nem egy esetben még az EU határaival sem esik egybe. Tehát ez bonyolult kérdéseket vet fel, hiszen Oroszország ugyanúgy a kontinens része, mint Spanyolország. Nyilvánvalóan vannak komoly értékrendbeli különbségek, amelyek árnyalhatják ezt a fogalmat. Tehát óvatos lennék az európai identitás megélésével. Az ember elérzékenyül, amikor a nemzeti himnuszt hallja, hiszen pozitív érzelmi viszonya van hozzá, de ezt nem lehet elmondani az Örömdáival, az

unió himnuszával kapcsolatban. Inkább azt szorgalmaznám, amit egyébként a NAT számos pontos helyesen megtett, hogy beszéljünk arról, mik azok az európai értékek, melyek az egész világra hatással voltak.

– *Mit sorol ide?*

– Idetartozik a kereszténység. Ha van valahol hiányérzetem, akkor éppen ez az a terület. Szerintem a kereszténységnek nemcsak mint vallásnak, hanem mint európai erkölcsi keretrendszernek kell megjelennie. Az öreg kontinensen nemcsak azok keresztények, akik gyakorolják a vallásukat, hanem etikai értelemben azok is ehhez a kultúrkörhöz tartoznak, akik itt élnek, ebben a közegben szocializálódtak. Adott esetben azok is idetartoznak, akik ugyan nincsenek megkeresztelve, de a keresztény erkölcsi normákhoz igazodnak, hiszen a szocializációjuk során az vált természetessé. Ebben a kérdésben fontos azt a különbséget is megtenni, hogy keresztény és nem zsidó kultúráról van szó, mert ugyan a mi európai kultúránk valóban zsidó-keresztény gyökerű, de az erkölcsi viszonyaink sokkal inkább az Újszövetség tanításain alapulnak, mint a Tórán és a Talmudon. S persze mi, magyarok tudjuk, hogy mennyire fontos a kultúránkban a reformáció is. Ha a NAT a felvilágosodást az európai történelem gyökerei között tartja számon, akkor Magyarországon nem elegendő a reformációt a 9–12. évfolyamon javasolt fő témakörök között említeni. Hiszen az sem elképzelhetetlen, hogy reformáció nélkül ma már nem is létezne ilyen gazdag magyar nyelvű kultúra Európa szívében. Az a véleményem, hogy ezekben a kérdésekben korrekcióra szorul a NAT tervezete.

– *Azt mondja tehát, hogy alapértékeink benne vannak a tervezetben? Nekem az volt a benyomásom, hogy neutrálisabb ez a szöveg, mint ami szülőként a szívemnek kedves lenne.*

– Ebben igaza van. Bár az is igaz, hogy mivel jobbról sokan gyalázták, én sokkal rosszabbra számítottam.

– *A kulturális paradigmaváltás megjelenik például benne?*

– A probléma az, hogy az általánosságok szintjén ezt nagyon nehéz megjeleníteni. Ha elolvassuk, hogy melyek az irodalomoktatás feladatai egyes életkorokban, azt helyesen fogalmazza meg. Mindazok a fejlesztendő kompetenciák benne vannak, amelyekkel egyet lehet érteni, a kérdés az, hogy a pedagógus mindezt milyen szövegek tanításán keresztül akarja elérni. Ezt nem tudjuk. Olvastam Csépe Valériával egy korábbi interjút. Egyáltalán nem vagyok bizonyos benne, hogy igaza van abban, hogy alsó tagozatban Harry Pottert kell olvasatni a gyerekekkel. Miközben a sorozat kiváló és valóban alkalmas az olvasás megszerettetésére. Lengyel Dénes régi magyar mondait vagy Móra Ferenc meséit, de Andersen és Grimm műveit is jobbnak látám. Nyilván a magyar monda- és mesevilág nem hiányozhat az alsós tananyagból. De azt is meg kell említenem, hogy a kommunista történetírás terminológiáját ki kellene végre irtani a történelemoktatásból. Nyugodtan nevezhetjük a trianoni békét békediktátumnak, ezt nem kell már elfinomkodni a szomszédaink érzékenységeire hivatkozva. A mi veszteségeink súlyát egyáltalán nem csökkenti az, ha az egykori ellenfeleink kárunkra szerzett előnyeire vagyunk tekintettel. Ennek a kérdésnek az összetettségére a románok által be nem tartott gyulafehérvári határozat századik évfordulóján nem árt odafigyelni.

Szerintem a kereszténységnek nemcsak mint vallásnak, hanem mint európai erkölcsi keretrendszernek kell megjelennie.

– *Mi az, amin még felhorkant?*

– Értem én, hogy a demokratikus értékekhez való ragaszkodás nagyon fontos, de vannak gondjaim a jogok nyomatékosításával; mintha elment volna a hangsúly a kötelességek felől a jogok irányába. Akkor, amikor arról beszél a NAT, idézem, hogy „az iskola demokratikus működése modellként szolgál a tanulók számára, az osztályszintű döntések pedig színteret biztosítanak a demokratikus működés személyes, aktív megtapasztalásához”, akkor én azt gondolom, hogy az iskola ennél sokkal bonyolultabb.

– *Mert valójában nem is demokratikusan működik?*

– Az iskola nem csak demokratikus, sokkal több helyzetben mutat autokratikus mintákat, és ez így is van jól. Ahogy az is csak az érem egyik oldala, hogy a családban a szülők példát mutatnak a gyerekek számára „a demokratikus elvek alkalmazására”. Ez egyrészt helyes, de ugyanilyen fontos azt tudatosítani, hogy a családban a döntések jó része nem demokratikusan születik meg, mert a szülő dönt. Egészen addig átvesz jogokat és döntési kompetenciákat a gyerektől, míg az felnőtté nem válik, azaz képes lesz önállóan határozni és annak következményeit vállalni. A demokráciában is kevés dologról döntünk kollektíven, hanem felruházunk egyes embereket döntési jogkörrel. Nem mondom azt, hogy nincsenek közösségi határozatok, ez ennél jóval bonyolultabb, és az iskolának ezt meg kell tudni értetnie. Miközben a demokráciához mint alapértékhez a végletekig ragaszkodnunk kell, meg kell értetni a gyerekekkel, azt is szükséges megmutatni, hol vannak a demokrácia korlátai. Míg a diákönkormányzat szolgálhat demokratikus modellként, az iskola egésze nyilván nem, hiszen az egy

hierarchikus szervezet. A rend és a fegyelem sokkal fontosabb, mint az állítólagos „demokratikus működés”. Mi is demokratikus az iskolában? A gyerekek nyilván nem fognak arról szavazni, hogy ki legyen az osztályfőnökük, ki legyen vagy éppen mikor és miből írjanak dolgozatot.

– *A kormány most fogott hozzá a honvédelmi nevelés bevezetéséhez. Ez megjelenik a dokumentumban?*

– A honvédelem szó az egész dokumentumban egyszer szerepel, s a kontextus egyáltalán nem tükrözi a jelenlegi kormány ezzel kapcsolatos politikáját. Az elmúlt évek európai válságai, hazánk déli határzárának a kiépítése pedig éppen azt tette egyértelművé, hogy a honvédségnek békeidőben nem csupán katasztrófavédelmi feladatai vannak. Tudatosítani kell a gyerekekben: a katonaságot nem csupán homokzsákok pakolására használjuk nagy árvizek idején. Ráadásul a férfivá válás folyamatában sem lehet eltekinteni bizonyos katonai ismeretek megtanításától. S ha már itt tartunk, szerintem érdemes lenne egyértelművé tenni a nemi szerepekhez való viszonyunkat a NAT-ban. Ez ma égető társadalmi kérdés is, miközben az alaptanterv tervezete csak biológiai problémaként tekint rá, mikor az elsajátítandó természettudományos ismeretknél így fogalmaz: a tanuló „ismeri a férfi és a női nemi szervek felépítését és működését, ismereteit összekapcsolja a szaporító szervrendszer egészségtanával, a családtervezés fontosságával”. A

gyerekek szexuális nevelését is előbbre kell hozni és hangsúlyosabbá szükséges tenni. Az érés felgyorsult, a lányok nagy átlagban évekkel korábban menstruálnak, mint a mi gyermekkorunkban, szabadon ömlik rájuk a pornó és a mindent átítató szexualitás, tehát a felvilágosítást sokkal előbb meg kell kezdeni, mint harminc éve. Tehát ezt is korrigálandónak tartom. Mint ahogy a pénzügyi tudatosság tanítását is erősíteném, mert a magyar társadalomnak a jelenleginél sokkal mélyebb pénzügyi ismeretekre van szüksége. A devizahitelek válsága, a hihetetlen THM-ekkel operáló áruhitelk jelentette csapdák csak így lettek volna elkerülhetők.

– *Mi a személyes szíviügye?*

– Személyes szíviügyem a művészeti oktatás és nevelés. Ennek céljait jól meg is határozza a NAT, de veszteségnek élem meg azt, hogy kevés az ének és a rajz; sajnos nem akarják bővíteni a rendkívül szűk órakereteket. Az 5–10. osztály tervezett heti egy énekkórja elég messze van a Balog Zoltán miniszterkorában felvett mindennapi énekléstől. Lehet, hogy az irreális volt, de elszomorító, hogy a 11–12. osztályban kivezetik a művészeti tárgyakat, egy gimnáziumban semmiképpen sem lenne szabad. Úgy foglalnám össze a benyomásaimat, hogy készült egy jó vitaalap, sok pozitív értéket tartalmaz, ami a jelenlegi kormány társadalompolitikai céljaival összhangban van. De komoly hiányosságai is vannak, amelyeket pótolni kell.

LENGYEL GABRIELLA